

محمد ابراهیم اسماعیلی، مدیر دبستان نور الصالحین:

شکاف زیرساختی، مهم‌ترین مانع برای تحقق نوآوری در آموزش ترکیبی مدارس

شرایط آموزشی جدید، مدارس ابتدایی را با چالش‌هایی در زمینه آموزش ترکیبی، آمادگی آموزگاران، دسترسی خانواده‌ها به امکانات آموزشی و تناسب محتوای کتاب‌های درسی با زمان آموزش روبه‌رو کرده است. محمد ابراهیم اسماعیلی، مدیر دبستان نور الصالحین، با تشریح این مسائل، مهم‌ترین نیاز نظام آموزشی را حرکت هم‌زمان به سوی آموزش مهارت‌محور، کاهش تراکم کلاس‌ها، بازنگری در کتاب‌های درسی و ارتقای آموزش مستمر کادر آموزشی عنوان کرد.

به گزارش شبکه خبری مدیران نابغه، محمد ابراهیم اسماعیلی، در تشریح مهم‌ترین چالش‌های مدارس ابتدایی اظهار کرد، در شرایط فعلی، نبود بستر مناسب برای آموزش ترکیبی یکی از اصلی‌ترین مسائل پیش روی مدارس است. به گفته او، بخشی از این مشکل به زیرساخت‌های سخت‌افزاری و بخشی دیگر به امکانات نرم‌افزاری بازمی‌گردد و مدارس برای اجرای مؤثر آموزش ترکیبی، همچنان با کمبودهایی مواجه هستند.

نبود زیرساخت مناسب برای آموزش ترکیبی

اسماعیلی توضیح داد، اگر مدرسه‌ای از سیستم‌های آموزشی پیشرفته، به‌روز و تعاملی برخوردار باشد، می‌تواند برنامه‌هایی را که در دوره‌های مجازی برای دانش‌آموزان برگزار می‌شود، با اثربخشی بیشتری اجرا کند. با این حال، بخشی از مدارس ابتدایی کشور هنوز امکانات لازم برای چنین شیوه‌ای از آموزش را در اختیار ندارند.

او بخش دیگری از چالش‌ها را مرتبط با آموزگاران، مدیران، معاونان آموزشی و سایر اعضای کادر مدرسه دانست و افزود، آموزگاران هنوز نتوانسته‌اند به‌طور کامل خود را با شرایط جدید آموزشی تطبیق دهند.

وی با اشاره به تجربه آموزش مجازی در دوران کرونا بیان کرد، نسبت به آن دوره، پیشرفت‌های قابل توجهی ایجاد شده است. ورود هوش مصنوعی و تجربه‌ای که بسیاری از آموزگاران از آموزش مجازی در دوران کرونا به دست آورده‌اند، زمینه‌هایی برای به‌روز شدن شیوه‌های آموزشی فراهم کرده است؛ با این حال، بخشی از آموزگاران که آن دوره را تجربه کرده بودند، ممکن است بازنشسته شده یا در حال حاضر در جایگاه معاون یا مدیر مدرسه فعالیت کنند.

به اعتقاد اسماعیلی، این مسئله بیش از هر زمان دیگری ضرورت آموزش‌های به‌روز و مستمر در حوزه آموزش ترکیبی را نشان می‌دهد؛ رویکردی که آموزش حضوری و مجازی را در کنار یکدیگر قرار می‌دهد و به معلمان کمک می‌کند بدانند در هر فضا چه برنامه‌ای را دنبال کنند و چگونه ظرفیت‌های این دو شیوه آموزشی را به‌گونه‌ای به کار گیرند که مکمل یکدیگر باشند، نه رقیب هم.

خانواده‌ها و مسئله دسترسی به امکانات آموزشی

مدیر دبستان نور الصالحین، خانواده‌ها را نیز یکی از بخش‌های درگیر با چالش آموزش مجازی دانست و عنوان کرد، بخشی از مشکلات به آگاهی نداشتن والدین و شناخت ناکافی آنها از تدریس در فضای مجازی و نحوه رسیدگی به فرزندان در این شرایط بازمی‌گردد.

او توضیح داد، حتی در میان خانواده‌هایی که امکانات لازم را در اختیار دارند، گاهی آگاهی کافی درباره نحوه استفاده از این امکانات و برخورد مناسب با شرایط آموزش مجازی وجود ندارد.

اسماعیلی در ادامه، مسائل مالی و اقتصادی را از دیگر مشکلات جدی مدارس در سراسر کشور دانست و گفت، برخی دانش‌آموزان به دلایل مختلف به گوشی تلفن همراه مناسب برای نصب برنامه‌های آموزشی و همچنین اینترنت مورد نیاز دسترسی ندارند. این مسئله علاوه بر والدین و دانش‌آموزان، اجرای برنامه‌های آموزشی را برای مدرسه، کادر آموزشی و معلم کلاس نیز دشوار می‌کند.

وی تأکید کرد، استمرار این مشکلات می‌تواند باعث شود نتیجه، ارتقا و بهره‌وری مورد انتظار از برنامه‌های آموزشی حاصل نشود و برای کاهش این چالش‌ها، به برنامه‌ریزی مناسب و آموزش مستمر نیاز است.

آموزش مجازی؛ مکمل آموزش حضوری در شرایط خاص

اسماعیلی در ارزیابی نقاط قوت و ضعف آموزش مجازی، با توجه به فرهنگ و شرایط جامعه و همچنین امکانات موجود، نقاط ضعف این شیوه را بیشتر از نقاط قوت آن ارزیابی کرد.

او در عین حال خاطرنشان کرد، در شرایطی مانند بیماری، مشکلات مربوط به انرژی یا وضعیت جنگی که امکان برگزاری کلاس‌های حضوری وجود ندارد، آموزش مجازی نسبت به تعطیلی کامل آموزش، گزینه‌ای مثمرتر است.

به گفته وی، اگر قرار باشد بخشی از آموزش به صورت دائمی از حضوری به مجازی منتقل شود، نمی‌توان انتظار داشت که لزوماً همان میزان بهره‌وری آموزش حضوری حاصل شود؛ زیرا مدارس، معلمان، خانواده‌ها و جامعه هنوز به طور کامل برای بهره‌گیری از آموزش مجازی با همان سطح اثربخشی آموزش حضوری آماده نشده‌اند.

ضرورت هماهنگی زمان آموزش با محتوای کتاب‌های درسی

اسماعیلی درباره مهم‌ترین تغییری که در صورت داشتن مسئولیت در حوزه آموزش کشور دنبال می‌کرد، بر ضرورت هماهنگی زمان آموزشی با محتوای کتاب‌های درسی تأکید کرد.

وی توضیح داد، در شرایط فعلی، میان زمان آموزش و کتاب‌های درسی انطباق کافی وجود ندارد و لازم است کتاب‌های درسی نیز به سمت مهارت‌محوری حرکت کنند. از نگاه او، زمان آموزشی و محتوای کتاب‌ها باید در یک راستا قرار گیرند تا امکان دستیابی به بازدهی مطلوب فراهم شود.

او با اشاره به مهارت‌های زبانی، از جمله گوش دادن، خواندن، نوشتن و صحبت کردن، اظهار کرد در این زمینه کشور در رده‌های پایینی قرار دارد و مسئله را نمی‌توان صرفاً با به‌روز کردن آموزگاران حل کرد.

اسماعیلی معتقد است کتاب‌های درسی نیز باید متناسب با نیازهای روز دانش‌آموزان تغییر کنند و صرفاً به‌روزرسانی آموزگاران نمی‌تواند به‌تنهایی تحول مورد انتظار را ایجاد کند.

ضرورت بهره‌گیری هدفمند از هوش مصنوعی در آموزش با محوریت نقش آموزگار

مدیر دبستان نور الصالحین با اشاره به ورود هوش مصنوعی به عرصه آموزش گفت، استفاده از این فناوری می‌تواند بخشی از روند نوآوری، رشد، پیشرفت و به‌روز شدن آموزش باشد، اما از نظر او هوش مصنوعی جایگزین آموزگار نیست.

وی در عین حال تأکید کرد، برای ایجاد تحول واقعی، لازم است علاوه بر توجه به فناوری و توانمندسازی معلمان، محتوای آموزشی و ساختار کلی آموزش نیز متناسب با نیازهای جدید تغییر کند.

سبک سازی بار آموزشی؛ گامی مؤثر در مسیر ارتقای کیفیت نظام آموزشی

اسماعیلی برای تشریح وضعیت فعلی آموزش، آن را به کودکی تشبیه کرد که غذای زیادی دریافت کرده و اکنون نیازمند فرصتی برای هضم بهتر است. از دیدگاه او، در چنین شرایطی، راهکار اصلی، ایجاد تعادل و تناسب میان میزان مصرف و ظرفیت کودک است تا او بتواند با کیفیت بیشتری از تغذیه خود بهره‌مند شود.

او این مثال را در ارتباط با حجم کتاب‌های درسی و زمان آموزشی مطرح کرد و افزود، به جای افزودن مستمر محتوای آموزشی، بهتر است بر کیفیت و اثربخشی آموزش تمرکز شود و میزان مطالب و زمان آموزش با ظرفیت واقعی دانش‌آموزان هماهنگ گردد. به این ترتیب، دانش‌آموزان فرصت بیشتری برای یادگیری تجربه‌محور و ماندگار خواهند داشت.

کلاس‌های کم‌تراکم؛ گامی مؤثر برای ارتقای کیفیت آموزش

یکی دیگر از موضوعاتی که اسماعیلی بر آن تأکید کرد، تراکم بالای کلاس‌های درس بود. وی پرسید که یک آموزگار یا دبیر چگونه می‌تواند به ۳۵ تا ۴۰ دانش‌آموز به شکل مطلوب رسیدگی کند و افزود، کاهش تراکم کلاس‌ها باید در کنار اصلاح کتاب‌های درسی و سایر تغییرات آموزشی مورد توجه قرار گیرد.

او همچنین به افزایش حجم کتاب‌های درسی در پایه‌های مختلف اشاره کرد و گفت، در پایه ششم، در حالی که زمان آموزشی تفاوت اساسی با پایه‌های قبلی ندارد، تعداد کتاب‌ها افزایش پیدا می‌کند. به باور او، این مسئله بار بیشتری بر دوش آموزگار قرار می‌دهد و در نتیجه، بازدهی مورد انتظار از محتوای آموزشی کاهش می‌یابد.

فاصله میان محتوای کتاب‌ها و شیوه ارزشیابی

اسماعیلی همچنین به تفاوت میان ساختار برخی کتاب‌های درسی و نظام ارزشیابی اشاره کرد و گفت، محتوای کتاب‌ها همچنان بر مبنای چرا و چیست تنظیم شده، در حالی که ارزش‌یابی در بخش‌هایی به شکل کیفی و توصیفی انجام می‌شود.

تغییر کتاب‌های درسی و تجربه اجرای طرح در مدارس

مدیر دبستان نور الصالحین در بخش دیگری از سخنان خود به تغییرات در کتاب‌های درسی اشاره کرد و گفت، این تغییرات در حال انجام است و کتاب‌های پایه اول نیز در حال تغییر هستند.

وی این تغییرات را در صورت اجرای صحیح، قابل توجه و اثرگذار دانست و بر اهمیت استمرار اصلاحات در محتوای آموزشی تأکید کرد.

رسانه؛ حلقه اتصال چالش‌های آموزشی و مطالبه عمومی

اسماعیلی در ارزیابی نقش رسانه‌ها در حوزه آموزش، رسانه را دارای تأثیر قابل توجهی در انعکاس مسائل و ایجاد مطالبه عمومی دانست.

به گفته او، رسانه‌ها در سال‌های اخیر از دانش‌آموز و معلم گرفته تا مدیر و خانواده‌ها، امکان بازتاب دیدگاه‌های گروه‌های مختلف را فراهم کرده‌اند و همین امر موجب شده مسائل آموزشی با دامنه گسترده‌تری مطرح شوند.

وی در عین حال تأکید کرد، رسانه‌ای شدن مسائل آموزشی زمانی می‌تواند اثرگذاری بیشتری داشته باشد که رسانه از تیم تخصصی آموزشی برخوردار باشد، چالش‌ها را به‌درستی بشناسد و علاوه بر بازتاب مسائل، آن‌ها را دقیق و مسئولانه منعکس کند.

اسماعیلی افزود، رسانه می‌تواند در صورت نیاز، موضوعات و چالش‌های مطرح‌شده را از مسئولان مرتبط پیگیری کند و با تبدیل آن‌ها به مطالبه عمومی، زمینه توجه بیشتر به مشکلات و تسریع در روند رسیدگی به آن‌ها را فراهم آورد.

او در پایان، نقش رسانه را در بازخورد، بازتاب و انعکاس صحیح چالش‌های آموزشی مهم دانست و ابراز امیدواری کرد که گفت‌وگوهای تخصصی درباره مسائل آموزش بتواند به شناخت بهتر مشکلات و کاهش چالش‌های موجود کمک کند.